

การปฏิรูปการศึกษาไทยท้าทายอนาคต

สุนน อมรวิวัฒน์

ราชบัณฑิต สำนักกรรมศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน

สิทธิของมนุษย์นั้นมีได้มีเพียงชีวิตที่อยู่รอด อยู่ดี และอยู่อย่างปลอดภัย หากแต่มนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และทักษะทางสังคมที่ช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ.

การศึกษามีได้มีความหมายแก่การเรียนรู้และเพื่อประกอบอาชีพ. การศึกษาคือการพัฒนาชีวิต ซึ่งมีความซับซ้อน เปลี่ยนแปลง สับสนให้บุคคลมีความสามารถเพียงพอต่อการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ชีวิตให้เจริญไปพลุลย์.

สังคมไทยได้เปลี่ยนไปแล้วจากวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่กลุ่มชนอยู่ร่วมกันฉันเครือญาติ ทำมาหากินพออยู่พอกิน มาเป็นสังคมที่แข่งขัน แก่งแย่งช่วงชิง. สังคมไทยได้กลายเป็นสังคมเสมอภาค สังคมตรวจสอบ และวิถีชีวิตไทยได้เปิดกว้างสู่สากล พรหมแดนของความรู้ได้ก้าวพ้นวิชาการที่คับแคบดั้งเดิม ไปสู่การผสมผสานความรู้ที่หลากหลาย โดยมีสื่อเทคโนโลยีช่วยขยายแหล่งความรู้กว้างไกลต่อเนื่องไม่รู้จบ.

คนไทยต้องได้รับการศึกษาที่สร้างคุณภาพของคนรุ่นใหม่ คนที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี เป็นปัญหาหาร ๔ หมู่ที่เด็กเยาวชน คนไทยทุกวัยต้องได้รับจากกระบวนการศึกษาอย่างเพียงพอ.

การปฏิรูปการศึกษาไทยได้เกิดขึ้นมาหลายยุคหลายสมัย จนถึงช่วงเวลาที่ใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างของการบริหารการศึกษา การปฏิรูปแนวคิดระบบและแนวทางในการจัดการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การประกันและการประเมินคุณภาพการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา และการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาไทย.

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นสิทธิโอกาส และคุณภาพของผู้เรียน เรามีความหวังว่าเมื่อได้ปฏิรูปหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ผลที่เกิดคือคุณสมบัติของเด็ก เยาวชน และประชาชนที่จะทำให้สังคมไทยใน

อนาคตเป็นสังคมแห่งความรู้ สังคมสันติ และสังคมคุณธรรม.

สังคมอนาคตต้องการให้คนมีคุณสมบัติไม่เพียงแต่อ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นเท่านั้น. ความซับซ้อนยุ่งยากในกระบวนการแข่งขันอิทธิพลของสื่อเทคโนโลยีและสื่อมวลชน สภาพความแก่งแย่งชิงดีของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ทำให้คนในสังคมต้องมีสมรรถภาพทางทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์เพื่อมีเหตุผลให้รู้จักพิสูจน์ แสวงหาความจริง. การศึกษาต้องฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ ทั้งทักษะภาษา ทักษะคอมพิวเตอร์ และความใฝ่รู้ใฝ่เรียน. คนไทยในอนาคตต้องสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ เป็นพลเมืองดี และมีคุณธรรมกำกับ. การศึกษาในทุกกระบวนการต้องจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างสรรค์สุนทรียภาพและสุขภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.

การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องรีบด่วนพอๆ กับการสร้างความคิดใหม่ในกลุ่มผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษา

ของบุตรหลาน. การปฏิรูปการศึกษาจะขับเคลื่อนไปไม่ได้ ถ้าทุกฝ่ายไม่ร่วมมือกัน. ทุกฝ่ายในที่นี้ นับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา เอกชน องค์กรชุมชน รัฐ การเมือง ศาสนจักร และอาณาจักร เราไม่สามารถร้องรอการปฏิรูปได้อีกแล้ว ยิ่งผู้บริหารประเทศมีความล้มเหลวมากเท่าใด การตัดสินใจย่อมล่าช้า เข้าทำนอง “กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้” อนาคตของชาติไทยจะเป็นเช่นใด.

ชีวิตและสังคมในอนาคตจะมีสภาพทวิลักษณ์. ด้านหนึ่งเป็นสังคมที่เรียบง่ายอยู่พอกิน บ้างก็ยากไร้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ ฟังพาดินฟ้าอากาศ ทรัพยากร วิถีวัฒนธรรมเครือญาติ ชุมชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้คนยังมีศีลธรรม น้ำใจยังพอมิไม่ร้อนแล้งแห้งเหือด เราเรียนรู้พัฒนา

ชีวิตร่วมกับกัลยาณมิตรทุกคน. สังคมอีกด้านหนึ่งเหมือนทะเลกลางพายุที่บ้าคลั่ง ก้าวร้าว รุนแรง ชัดกระหน่ำด้วยคลื่นกิเลส โลภ โกรธ และหลงผิด ถูกซ้ำเติมครอบงำจากวัตถุ อำนาจ เงินตรา ผู้คนแข่งขันแก่งแย่งชิงดี ซาติมหาอำนาจย่ำยีประเทศเล็กๆ ที่อ่อนด้อย คนรวยเข้มเหงคนจน.

ถ้าการศึกษาไม่สร้างความแข็งแกร่งทางกาย จิต และปัญญา.

ถ้าการศึกษาไม่มีทิศทางการสร้างคุณภาพของคนไทย.

ถ้ากระบวนการเรียนรู้ไม่เติมเต็มปัญญาหาร ๔ หมู่ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี แก่เด็ก เยาวชน คนไทยทั้งมวล.

เราจะหวังชีวิตและสังคมเช่นใดในอนาคต.

การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องเกิดขึ้น ดำเนินต่อไปโดยคนไทยทั้งมวล เพื่อชุมชนไทยทั้งปวง เพื่ออนาคตของประเทศไทย.

เอกสารประกอบการเรียนเรียง

๑. คณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร. การปฏิรูปการศึกษา: ประเด็นปัญหาที่ยังไม่ลงตัว. สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔.
๒. ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวอย่างมั่นใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา; ๒๕๔๔.
๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒.
๔. สุมณ อมรวิวัฒน์. ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้: การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; ๒๕๔๒.